

HEDEENDAAGSCHE HISTORIE of TEGENWOORDIGE STAAT van alle volken,
deel XXII; vervolgende den TEGENWOORDIGE STAAT der VEREENIGDE NEDERLANDEN en
vervattende in het bijzonder dien van Utrecht.

Te Amsterdam
Bij de weduwe Isaak Tirion,
MDCCLXXII
Met privilege

Hierna volgt een selectie uit dit boek (blz. 181 tot 200). Het geeft een beschrijving van de heerlijkheden in onze omgeving en tevens een beschrijving van een aantal ridderhofsteden. Informatie over deze bron vindt u aan het einde van deze selectie.

Ten noorden van het Nedereinde van Jutphaas en ten westen van de Heerlijkheid Westraven, welke aan de stad Utrecht behoort, ligt de Heerlijkheid **Galekop**, die vijfhonderd negenendertig morgen groot is en onder het Gerecht van de Domproost van Utrecht valt. Zij strekt westwaarts uit tot aan den Oudenrijn en Heikop, en heeft de Heerlijkheid Papendorp ten noorden. In het jaar 1748 vond men er 6 huizen.

De gemelde Heerlijkheid van **Papendorp**, ten noorden van Galekop, paalt noordwaarts aan de Vrijheid van de stad Utrecht, waarvan de buurt Papendorp genoemd, een half uur gaans af ligt. Men vindt den naam van Papendorp gespeld in een brief van Bisschop Hendrik van Vianen, op het jaar 1260, waar bij zeker goed, Enge, genoemd, buiten de Katharijnepoort, westwaarts, tussen de muuren der Stad en Papendorpe gelegen, aan het Kapittel van Utrecht overdragen word. Papendorp behoorde voorheen aan de Abdij van st. Paulus te Utrecht. Zij beslaat tweehonderd en veertig morgen lands en in de jaare 1748 werden er slechts zeven huizen geteld.

De Heerlijkheid **Oudenrijn en Heikop** grenst ten noorden aan de Ouden Rijn of Vaart van Utrecht op Leiden; waar de naam misschien afkomstig is, of van het geslacht van Rijn het welke dezelve bezeten heeft; ten zuiden aan het Nedereinde van Jutphaas , ten Oosten aan Veldhuizen en Reijerskop. Het eerste gedeelte beslaat vierhonderd een en zeventig, het tweede vierhonderd en veertien morgen land. De Heerlijkheid is gedeeltelijk aan de Provincie van Utrecht en gedeeltelijk aan den huize van Vianen leenroerig.

In het jaar 1530, werd, door keizer Karel den V aan Hendrik van der Borch, Burgemeester van de stad Utrecht, houdende toen het laage Gerechte van de Ouden Rijn en Heikop, vergund, jaarlijks vijf bekwame Scheepenen te mogen zetten om regt te doen naar behooren. Dit octrooi, welk, wegens de menigvuldigen oorlogen, in veele opzichten niet waargenomen was, werd in het jaar 1581 door den Stadhouder en de Raaden in den Hove van Utrecht, vernieuwd en bevestigd. In de Heerlijkheid van den Ouden Rijn en Heikop vindt men in het

jaar 1748, drie en dertig huizen, eenige molens en vogelkooien. In het zelfde jaar is de Heer Gijsbert Fransesco, Baron de Milan Visconti, Heer van Nijveld, Hinderstein enz. bij de Staaten dezer Provincie en de Heer Jan Karel de Jeger, als in huwelijk hebbende Vrouwe Margaretha Ram van Schalkwijk, bij den Huize van Vianen, met dezelfde beleend.

Ten westen van deze Heerlijkheid heeft men de Heerlijkheid van **Veldhuizen, Rosweide, Reierskop en Lichtenberg**, hebbende ten noorden de Leidsche Vaart en ten westen Kattenbroek. Zij is zevenhonderd en een morgen en driehonderd roeden lands groot. Leenroerig aan het Gerecht van Utrecht en werd in 1748 aan de Baron de Milan Visconti verleend. Het Schepenrecht, in plaats van het Burgerrecht werd aan deze Heerlijkheid vergund door keizer Karel den V, in het jaar 1530. In het jaar 1748 telde men en negentien huizen.

Men vindt in deze Heerlijkheid een weinig bezuiden den Rijn en een kwartier uurs ten westen van het dorp Meeren, de Ridderhofstad het **Huis van Nijveld**, in voorgaande tijden, Velde geheeten, en, al voor het jaar 1200, door een Heer uit het geslacht van Velde gesticht en bezeten. Het was toen reeds een adelijk huis. Doch in het jaar 1356 werd het door Jan van Egmond, Veldmaarschalk van Willem van Beieren, Graaf van Holland, den eigenaar Steven van Nieuwenvelde, overweldigd en verwoest. Die van het geslacht van Zuijnen betimmerden het vervolgens en tot een teken van gedane vernieuwing, en wilden zij het Nijveld genoemd hebben, om daardoor te kennen te geven dat het oude Velde vernieuwd was. Naar dit huis lieten ook de nazaten van het gemelde geslacht zich van Zuilen van Nijveld noemen. Het huis bleef in dit geslacht tot het jaar 1520, wanneer een erfdochter uit hetzelfde dit goed, door huwelijk, overbragt aan haare echtgenoot Johan van Rossum, in wiens tijd de Staaten van deze Provincie het voor enen Ridder Hofstad erkenden. Zijn zoon Steven van Rossum verkocht het naderhand aan Vrouwe Wilhelmina van Haaften, weduwe van Walraven van Brederode, Heere van Brederode, Vianen, Ameide, enz. welke het tot eene bruidschat schonk aan haare Nigte, Doroteha van Haaften die in den jaare 1593, trouwde met Heer Floris van Brederode, haar mans broeder. Na het overlijden van deze echtgenooten, die geene kinderen nalieten, kwam Nijveld weder aan het Huis van Brederode, waarin het gebleven is tot den dood van Wolfert van Brederode, Heer van Vianen, die in het jaar 1679 overleed. Zijne zuster, Hedwig Agnes van Brederode, die in den jaare 1684 ongetrouwd kwam te sterven liet het na aan haar zusters zoon Karel Philip Graave van Dona, die in het jaar 1686 voor de stad Ossen in Hongarije naast zijn enige broer sneuvelde. Na zijn dood verviel het aan Simon Hendrik, Graaf van van der Lippe, die met een zuster van de gemelde Heer van Brederode getrouwd was. In het jaar 1701, werd Frederik Adolf, Graaf van der Lippe, en Vrijheer van Vianen, met hetzelfde beleend. Deeze verkogt het, in den jaare 1711, aan de Heer Daniel de Milan Visconti, op wie het verleend werd, gelijk ook aan zijn zoon Gijsbert Franco, Baron de Milan Visconti in den jaar 1748. De laatste belening is geschied op den Heer Diderik Jakob Baron van Reede, in het jaar 1768. Aan dit huis, welk thans zeer vervallen is, ziet men nog eenige blijken van zijn vorig aanzien.

Behalve het bovengemelde gedeelte van **Reijerskop**, welke onder Bijleveld hoort, heeft deze Heerlijkheid nog twee delen, die elk onder een bijzonder geregt staan, te weten Reijerskop-Kreuningen en Reijerskop-Meerlo. **Reierskop-Kreuningen** is drie honderd acht en twintig morgen groot, en leenroerig aan de Provincie Utrecht, wegens het Burggraafschap van Montfoort. Men vindt er eene buurt aan de Reijerskopperdijk. In het jaar 1727, is de Heer Paulus van Alkemade met dit Reijerskop beleend; waar men in 1748 dertien huizen telde.

Reijerskop-Meerlo, mogelijk geheten naar eene oude Ridderhofstad Meerlo, welke in den jaare 1230 bekend was, is zeven en zestig morgen groot, en behoort aan het Kapittel van St. Pieter, welke hier een Schout en Secretaris aanstelt. Met vond hier in 1748 maar zes huizen.

Ten oosten van Gerverskop, ten westen en noorden van Themaat, en ten zuiden van Gieltjensdorp en Nijkoop, heeft men de Heerlijkheid **de Haar**. Groot twee honderd twee en vijftig morgen, en leenroerig aan de Huize van Vianen. In den jaare 1761 is de Anthonij Martinus van Zuilen van Nijveld, Heer van Wickevorssel, hier mede beleend. Het regtsgebied van de Haar, gelijk wij reeds gemeld hebben, in het jaar 1335, weder van Kockengen afgezonderd zijnde, is het Buurregt alhier in gebruik gebleven, tot den jaren 1632, wanneer aan den toenmalige Heer jr. Jan van Zuilen van der Haar, door de Staaten van Utrecht, de oefening van Schepenrecht vergund werd. Men vond hier in het jaar 1748 vieren twintig huizen. Het dorp de Haar is klein. Men ziet er het overblijfsel van een kerk of kapel, welke in het jaar 1703 ingestort is. De Predikant van Kockengen zou er predikdienst in moeten verrichten, indien het hersteld wordt. Een weinig ten westen van deze kerk staat het Huis ter Haar, of de Haar, eene oude adellijke Hofstad, die in het jaar 1536, toen Dirk van Zuilen bezitter was, door de Staaten van deze Provincie voor riddermatig erkend werd. Het gemeen gevoelen is dat dit huis omtrent 1162 of 1165 gebouwd of tenminste bewoond werd door Godschalk, een broeder van Herman, Heer van Woerden en deze Godschalk, in wiens geslacht dit huis gebleven is tot 1446, den naam van der Haar zou hebben aangenomen. In het jaar 1451, werd de Heer Dirk van Zuilen met dit huis en met de Heerlijkheid van de Haar beleend, welke zich uit dien hoofde van Zuilen van der Haar noemde. Doch nadien hij een grote vijand van bisschop David van Bourgondie geworden was, werd dit slot in het jaar 1482 door Joost van Lalaing, Stadhouders van Holland stormenderhand ingenomen en vervolgens in brand gestoken. Hij werd gedagvaard maar verscheen niet, waardoor zijn goederen verbeurd werden verklaard. Het huis ter Haar werd dertien jaar later verlijd op Walraven, Heer van Brederode. Doch de misdaad, door Dirk van Zuilen bedreven, werd op voorspraak van aanzienlijke bloedvrienden, zijn zoon Steven van Zuilen door de Heere van Vianen kwijtgescholden en hij in het jaar 1505 wederom met het huis werd beleend. Het welk door Dirk zijn zoon, die de belening in 1535 ontvangen had, deftig vertimmerd. In het jaar 1585 werd het goed met negen hoeven verlijd op de Heer Nicolaas van Zuilen. Naderhand kwam het door overlijden van Vrouwe Kornelia van Zuilen aan haaren kleinzoon, Heer Jan van Renesse van Roermond, die zich deswege Jan van Renesse van Zuilen van der Haar deed noemen. Na zijn dood verviel het aan zijn enige onmondige dogter die er in 1665 mee beleend werd. Zij trouwde in 1679 met Anthony van

Stembor, wiens zoon Johan Filip van Stembor in het jaar 1696 de belening ontving. Hij stierf zonder kinderen na te laten waardoor de Haar aan zijn broer Willem van Stembor verviel op wie het huis in 1709 beleend werd. In 1736 aan Karel van Stembor. De laatste belening geschiedt in het jaar 1761 ten behoeve van de reeds vermelde Anthony Martinus van Zuilen van Nijveld. Het huis de Haar ligt in een laag veengrond, welke aan kleilanden paalt. Het is een zwaar ouderwets gebouw, waarin men zware kelders gevonden heeft die in 1672 en 1673 voor gevangenen gebruikt werden. Naast het Huis ter Haar stond, weleer Huis Ter Meij, insgelijks een oud adelijk gestigt, welke reeds in de jaren 1436 bekend was. Doch het geslacht van de Heeren van ter Meij is al lang uitgestorven en het huis zelf is voor enige jaren afgebroken.

Oostwaarts aan de Heerlijkheid van de Haar paalt Heerlijkheid **Themaat**, hebbende ten oosten Maarssenbroek, ten zuiden het geregt van Vleuten en ten noorden Breukelen-Nijenrodes geregt. Een gedeelte van Themaat, groot vijfhonderd en twee en dertig morgen behoort aan de Heer Frederik Jan van Westrenen; een ander gedeelte, groot 32 morgen, behoort aan de Heer Johannes Cyprianus van Ewijck, Heer van den Eng, Schepen van de Stad Amsterdam en de Hegge op Themaat, groot vijf morgen, welke aan het huis van Vianen leenroerig is, is de Heer Jan Maarten de Monchy, in het jaar 1767 beleend. In Themaats Engs Geregte, vond men in het jaar 1748 een en in de andere delen dertien huizen.

De Ambachtsheerlijkheid van **Vleuten en De Meern**, bestaande zeventienhonderd negenenzeventig morgen lands, en behoorende aan het Kapittel van Oudmunster te Utrecht, grenst noordwaarts aan Themaat, westwaarts aan de Hermelerwaard, zuidwaarts aan den Ouden Rijn, of Leidsche Vaart en oostwaarts aan de Vrijheid der stad Utrecht. Men telde in 1748 honderd vier en tachtig huizen in het hele rechtsgebied. Behalve de dorpen Vleuten en De Meern vindt men er ook voorname huizen en lustplaatsen. Het dorp Vleuten ligt een groot uur gaans ten westen van Utrecht en een half uur ten noorden van den Ouden Rijn. De huizen zijn meestal van steen, waardoor het een fraai aanzien heeft, ook ligt het rondom vele lustige boomgaarden. De kerk is een zwaar oud gebouw van binnen versierd met vele Wapenborden van oude adelijke geslachten. Ook heeft men er een grafkapel van de Heren van den Ham, waarvan boven de ingang een wapen staat. De toren van de kerk is zwaar en dik, doch niet zo hoog en met een lage spits gedekt. Naast de kerk heeft men voor enige jaren geleden een nieuw Regthuis gebouwd. De gemeente wordt bediend door een predikant, die onder de Classis van Utrecht staat. Men vindt er ook Roomsgezinden, welke er eene statie hebben. Verder is dit dorp vermaard vanwege het smakelijk bier, dat er gebrouwen wordt. Een groot half uur ten zuidoosten van Vleuten en een uur ten westen van de stad Utrecht, aan den Ouden Rijn, ligt het dorp de Meern of Meeren, eene kleine plaats, van weinig vermogen, waar een kerkje staat waarin de predikdienst verricht wordt door een predikant die lid is van de classis van Utrecht. Dit kerkje is vanouds een kapel geweest waarin een altoos duurende Vicarie gestigt was, die ter begevinge van den Heere van Nijveld staat.

Een half kwartier uurs, ten zuidoosten van de kerk van Vleuten, staat het Huis van Vleuten, eene Ridder Hofstad en daarvoor in den jaare 1536 door de Staten erkend, wanneer Heer Gijsbert van Zuijlen er bezitter van was. Het geslacht van dien naam, reeds in den jaare 1235 bekend, is al lang uitgestorven. Frederick Utenham werd in het jaar 1504 met dit huis beleend, maar hij droeg het in het jaar 1506 zelf over aan Eelgis, Adriaans dochter Utenham, huisvrouw van de gemelde Heer Gijsbert van Zuilen, die er door den Heer Bernt Uten Enge, als Heer van Zuilenborg, mede beleend werd. In het jaar 1591, is Gerbrand Verduijn, een Burger van Hoorn, met dit huis beleend. Het kwam daarna aan de Heeren van Rhijnauwen. In het jaar 1678 werd het opgedragen aan Johan van Egmond van der Nijenburg, die het, in het jaar 1700, afstond aan de Kornelis van Minnebeek. In het jaar 1736 is Hendrik Jan van Minnebeek mede beleend, en laatstelijk in het jaar 1758 jr. Jan van Tuyl van Serooskerken. Het huis is leenroerig aan de Heer van den Engh. Het vertoont zich als een laage dikke vierkante toren, met een klein spitsje dat boven het dak uitsteekt, is bewoonbaar en wordt wel onderhouden.

Westwaarts van het huis te Vleuten en recht ten zuiden van de Kerk van het Dorp stond weleer de riddermatige Hofstad Bottestein, daarvoor, door de Staten, in het jaar 1538 erkend, toen Frederik de Conink er bezitter van was. Nadien is dit goed gekomen aan het geslacht van Valkenaar, waaruit Hendrik Valkenaar in het jaar 1643 en Karel Valkenaar in het jaar 1674 in de Ridderschap van Utrecht beschreven zijn geweest. In het jaar 1709 werd Bottestein opgedragen aan den Heer Hendrik van Utenhove, President van het College van Edelen en Ridderschappen van dit Gewest die het op dezelfde dag afstond aan zijn zoon Maurits Fillibert van Utenhove. Uit dit huis is ook de Heer Jacob van Utenhove beschreven bij het college. De laatste belening van Bottestein is in het jaar 1767 door de Heer van den Ham, aan wien het leenroerig was, geschied op jr Maurits Karel van Utenhove, maar het Huis zelf is reeds voor eenige jaren weggebroken.

Een kwartier uurs, ten westen van de Kerk van Vleuten vindt men Huis den Ham, een oud adelijk geslacht, wiens naam al in de twaalfde eeuw bekend was. Dit huis kwam in het jaar 1260 aan de Heeren van Woerden, van welk geslacht een jonger zoon genoemd Uten Eng, het bezeten heeft en zich naar dit huis Utenham heeft doen noemen, gelijk ook de naam die dikwijls aan dit huis gegeven is. In het jaar 1470 werd het bezeten door Frederik Utenham die in Utrechtse Krijgsdienst in het jaar 1481 de partij koos van de Bisschop, wiens Maarschalk en den Graave van Holland, wiens leenman hij was, tegen de Utrechtsen, die het Huis den Ham innamen, en in brand staken. Frederik zelf werd in Breukelen betrapt, samen met het volk dat hij bij zich had, naar Utrecht vervoerd en aldaar door het Gerecht op dwang der Burgeren, veroordeeld om onthoofd te worden. Het huis kwam vervolgens door het kinderloos overlijden in handen van zijn zuster die het door haar huwelijk overbragt in het geslacht van de Heren van Wanroy, zodat haar zoon, Jan van Utenham van Wanroy er in het jaar 1567 mee beleend werd. Het huis dat altijd aan de Graaflijkheid van Holland leenroerig is geweest was reeds in het jaar 1536 door de Staaten van Utrecht, voor riddermatig erkend. Omtrent het jaar 1687 werd het door Vrouwe Margaretha Utenham van Wanroy

opgedragen aan den leenheer ten behoeve van haar neef, Heer Hendrik van der Borch. Diens broer Dirk van der Borch erfde het vervolgens en liet het bij zijn overlijden na aan zijn enige dochter Maria Kornelia van der Borch, weduwe van Heer Olivier van Hackfort, welke in het jaar 1714 met het huis beleend was. De tegenwoordige bezitter is de Heer Gerhard Hendrik van Hackfort op wiens naam het in den jaare 1761 verlijd werd. Namens deze ridderhofstad is tot nu toe niemand na het oprichten van de vrije regering in de ridderschap beschreven geweest. Het gebouw vertoont zich als een oud deftig slot, voornamelijk uitmuntende door zijn dikke vierkante toren, waar een sierlijk spits boven uitsteekt. Het staat in een ruime vijver en wordt goed onderhouden.

Ten oosten van Vleuten op dertig roeden afstand van de kerk ligt aan de Wetering, die de Vrijheid van de stad Utrecht aan die kant bepaald het Huis den Engh welke leenroerig is aan het Gerecht van Utrecht en is in het jaar 1536 door de Staten van de Provincie als Ridder Hofstad erkend. Men beweert dat het vroeger eigendom is geweest van de Heren van Woerden. Uit dit geslacht kwam er een jongere zoon die zich Utenenge noemde, mogelijk Bernard uit den Engh, die in het jaar 1272 in de slag van de Hollanders tegen de Friezen sneuvelde. Nadat Frederik Uten Enge in 1610 in Leiden overleed is het lang leeg gebleven. In het jaar 1761 is de Heer Jan Cyprianus van Ewijck, Heer van Themaat en Schepen van Amsterdam door de Staten van deze provincie met den Engh beleend. Het is een hoog gebouw dat goed onderhouden wordt. Hebbende aan den weg een zwaren poort of voorburg met een toren. Aan het oosteinde van deze Heerlijkheid, een groot kwartier ten oosten het dorp de Meern en een groot half uur ten westen de stad Utrecht ook aan de Ouden rijn staat het Huis te Voorn, welke in 1539 riddermatig werd verklaard. Dit huis, dat reeds in 1276 bekend is, is van oudsher lang bezeten geweest door het geslacht van Taats, waarvan een tak zich Taats van Voorn noemde en zijn wapen aan dit huis gegeven heeft. In later tijd, in het jaar 1350 vindt men er ene Margaretha van Voorn, abdisse van het adelijk klooster Mariendaal bij Utrecht in het jaar 1497 werd dit huis verlijd op Hillegond van Voorn, echtgenoot van Johan Utenham, die het in 1546 weer aan de leenheer opdroeg ten behoeve van Lubbert van Zuidoort in wiens geslacht het gebleven is tot 1612, wanneer Tymon van Parijs van Zuidoort het overdroeg aan Kornelis van Rosand, die het verkocht aan Vrouwe Kornelia de Malapert, vervolgens aan haar dochter Maria Godin en na haar overlijden aan de Heer Bartholomeus van Panhuis. Uit dit geslacht is het huis, wederom door verkoop overgaan op den Heer Francois Hemoni, wiens zoon Francois het naliet aan de Heer Bernard Jozef van Kuik die er me beleend werd in 1726. Hij liet het na aan zijn dochter in 1730. Haar voogden en voogdesse hebben de beleening opgedragen ten behoeve van Pieter Theodoor van Herzeele. In het jaar 1744 werd het huis te Voorn verlijd op den Heer Diderik van Lockhorst van ter Meer, die, in het volgende jaar onder de Edelen en Ridderschap van deze Provincie beschreven werd. De laatste belening van dit huis is geschied in het 1765 op den Heer Petrus van der Hagen. Het is leenroerig aan de Proostdij van Oudmunster te Utrecht en vertoont zich als een fraai ouderwets kasteel, waar in de deftigheid gepaart gaat met een zonderlinge pragt, zowel in het gebouw zelf als in de toren. Het ligt zeer gemakkelijk

in eenen vijver en met sierlijke tuinen en beplantingen die door de tegenwoordige heren aanmerkelijk vergroot en verbeterd zijn, omringd.

Google informatie over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.